

EESTI TEADUSTE AKADEEMIA
ESTONIAN ACADEMY OF SCIENCES
ENERGEETIKANÕUKOGU

KOOSOLEKU PROTOKOLL nr 5/2011 (36)

Tallinn

Algus kell 14.00, lõpp kell 16.00

12. oktoober 2011

Juhatas Arvi Hamburg

Protokollis Siiri Jakobson

Koosolekust võtsid osa nõukogu liikmed: Arvi Hamburg, Tiit Kallaste, Lembit Krumm, Leo Mõtus, Leevi Mölder, Arvo Ots, Anto Raukas, Ülo Rudi, Andres Siirde, Mati Valdma, Mihkel Veiderma.

Puudusid: Alo Adamson, Rein Küttner, Enn Lust.

Külalised: Priit Rohumaa (Viru Keemia Grupp AS (VKG), juhatuse esimees), Jaanus Purga (VKG, arendusdirektor).

Päevakorras:

1. Põlevkiviõli tootmisest, turust ja kitsaskohtadest (P. Rohumaa, J. Purga – VKG)
2. Energiastrateegia
 - lähtekohad
 - probleemid
 - ettepanekud
- 2.1. Taastuvate energiaallikate toetuskeemid

1. Põlevkiviõli tootmisest, turust ja kitsaskohtadest

Koosolekul osalenud VKG esindajad Priit Rohumaa ja Jaanus Purga esinesid ettekandega „VKG Eesti majanduses“. Lühidalt tutvustati VKG ajaloolist arengut, arengusuundi ja prioriteete. Selgitati aastaks 2020 püstitatud eesmärgid.

Ettevõtte on rea aastate jooksul teinud suuremahulisi investeeringuid tehnoloogia arendamiseks ja keskkonnaseisundi parendamiseks.

Analüüsidest VKG arengut pidurdavaid välismõjutusi leidis nõukogu, et riik pole neile taganud juurdepääsu põlevkiviressursile teiste põlevkivi kasutajatega võrdsetel tingimustel. Arutelu tulemusel energeetikanõukogu **o t s u s t a s**:

1. Tunnustada ettevõtte Viru Keemia Grupp AS tööd õlitööstuse arendamisel ja keskkonnaseisundi parendamisel.
2. Pidada vajalikuks koostada põlevkiviressursi kaevandamise ja kasutamise riiklik strateegia ning tarbimispõhine arengukava.

Paluda EV keskkonnaministri sellekohast initsiatiivi vastavate dokumentide koostamiseks.

3. Oleme seisukohal, et:

3.1. riigi ressursipoliitika põlevkivi osas peab tagama põlevkivitööstuse ettevõtetele põlevkivi kättesaadavuse võrdsetel alustel, sõltumatult ettevõtte omandivormist;

3.2. arvestades põlevkivikeemia ettevõtjate pikaajalisi ja kapitalimahukaid investeeringuid peaks riik omalpoolt tagama stabiilse maksusüsteemi ja mitte rakendama täiendavaid makse.

2. Energiastrateegia

Arutleti energiamajanduse jätkusuutlikkuse tagamise meetmete üle. Keskenduti energiamajanduse pikaajaliste strateegiliste eesmärkide määratlusele, nende olemasolule ja põhjendatusele riiklikes arengukavades.

Prognoositi EL energia- ja kliimapoliitika mõju Eestis.

Analüüsiti „Energiamaajanduse riikliku arengukava aastani 2020“ ja „Eesti elektrimajanduse arengukava aastani 2018“ täitmist.

Arutelu käigus nenditi järgmist:

1. Energiamaajandust suunavate riiklike arengukavade eesmärgid vajavad omavahel kooskõlastamist ja terviklikku eesmärgipüstistust.
2. Energiamaajanduse jätkusuutlikkuse tagamiseks on vajalik infrastruktuuri toimepidevuse, varustuskindluse ja julgeolekuriskide analüüs ning riskide maandamiseks vajalike investeeringute optimeerimine, mis tagatakse samuti teadusuuringutega ja kompetentsete spetsialistide ettevalmistamisega.
3. Kasvuhoonegaaside kvoodikaubandus pärsib oluliselt elektritootmist Eestis ja muudab põlevkivielektri konkurentsivõimetuks.
4. Energiamaajanduse- ja elektrimajanduse arengukava ei põhine teaduslikul analüüsil, puudub majandus-, keskkonna- ja sotsiaalpoliitika mõjude analüüs.

5. Keskenduda tuleb energeetika kui tervikliku süsteemi efektiivsuse analüüsile ja optimeerimisele.
6. Taastuvatest energiaallikatest toodetud elektri toetuskeemid ei soosi kodumaise tööstuse osalemist ega tehnoloogia siiret, tekitavad liigseid turumoonutusi; toetuse määrad pole tarbijatele jõukohased; bilansienergia tootmisvõimsusi pole evitatud ning tarbepuidu põletamine suurtes põlevkivikateldes pole põhjendatud. Raiejäätmete ja väheväärtusliku puidu kasutamist subsideerida vaid efektiivse koostootmise puhul.
7. Primaarenergia (sh taastuvenergeetika) ressursid (eelkõige põlevkivi), kasutatavus, kättesaadavus ja kasutamise dünaamika vajab kompleksset analüüsi (põlevkivi arengukavas lubatud kaevandamismaht ei taga ettevõtjate äriplaanide täitmist juba 2016. aastal).
8. Enam tähelepanu nõuab innovatsioon energeetikas, sh energiatehnoloogias ja strateegilises juhtimises.
9. Uute elektriliste võimsuste ehitamiseks tuleb välja töötada majanduslikud eeldused, analüüsida subsiidiumite hädavajalikkust, investorite leidmiseks avalike konkursside otstarbekust. (Genereerivate võimsuste defitsiit erinevate prognooside kohaselt aastatel 2016–2023 on 750–1228 MW).
10. Elektri- ja võrgutasude praegune hinnakujundus reguleeritud turuosal vajab sügavamat analüüsi ja põhjendamist (võrgutasude kiire kasv, hinnalisad, maksud).
11. Elektritarbijad pole valmis osalema täielikult vabastatud elektriturul. Tarbijad vajavad ettevalmistumiseks ja vabaturul tegutsemiseks oluliselt rohkem informatsiooni.

Arutelu tulemusel energeetikanõukogu **o t s u s t a s**:

1. Pidada vajalikuks pikaajalise energiasüsteemi koostamist, keskendudes esmalt järgmistele tegevustele:
 - 1.1. Eesti energeetika strateegiliste probleemide ja valdkondade kaardistamine, ning seisukohtade avalikustamine;
 - 1.2. Eesti energeetiliste ressursside analüüs, riikliku ressursi kasutatavus ja edasine dünaamika;
 - 1.3. elektri bilansi tagamine alates aastast 2016–2023, sh põhikoormus, tipu- ja bilansivõimsus ning avariiserv;
 - 1.4. põlevkivienergeetika tervikahela efektiivsuse tõstmine ja režiimide optimeerimine;
 - 1.5. regionaalsete prioriteetide kooskõlastamine naabritega ja ühisprojektide algatamine;
 - 1.6. infrastruktuuri jätkusuutlikkuse, energiapuuduse ja varustuskindluse riskide hindamine, ohtude esinemise tõenäosuse prognoos ning sellekohaste investeeringute optimeerimine;
 - 1.7. taastuvenergeetika kasutusamahtude kavandamine ja põhjendatud subsiidiumite süsteemi rakendamine, arvestades Eesti turuosa ostujõudu ning kodumaise tööstuse innovaatilisi rakendusvõimalusi;

- 1.8. energeetika teadus- ja rakendusuuringute programmi koostamine koos finantseerimise süsteemi ja rakendusmehhanismiga ettevõtluses.
2. Paluda EV majandus- ja kommunikatsiooniministril kaaluda TA energeetikanõukogu ettepanekuid ja sellest tulenevalt:
 - 2.1. käivitada Energiamaajanduse riikliku arengukava ja Eesti elektrimajanduse arengukava uuendamine;
 - 2.2. alata tellijana pikaajalise energiastrateegia koostamise ettevalmistamine;
 - 2.3. taotleda Eestile Euroopa Komisjonilt kasvuhoonegaaside kvoodikaubanduse rakendamisel soodustingimusi.

Eesti Teaduste Akadeemia energeetikanõukogu liikmed ja nõukogus esindatud institutsioonid on valmis ministriumiga igakülgselt koostööks.

Protokoll edastatakse Vabariigi Presidendi Kantseleile, Riigikogu majanduskomisjonile, majandus- ja kommunikatsiooniministrile, keskkonnaministrile ning haridus- ja teadusministrile.

Järgmine koosolek toimub 15. novembril 2011.

Energeetikanõukogu esimees

A. Hamburg

Protokollija

S. Jakobson